

KONCENTRACIJSKI LOGOR GONARS

izgrađen je u jesen 1941. jer se predviđao dolazak ruskih ratnih zarobljenika. Izgrađena su dva ograđena prostora, kilometar udaljena jedan od drugoga, podijeljena u 3 sektora. Bili su okruženi visokom bodljikavom žicom, sa stražarskim tornjevima, mitraljezima, jakim svjetlima koja su i danju osvijetljavala logor.

U proljeće 1942. prenamijenjen je za prihvatanje civila tzv. „talijanske pokrajine Ljubljane“, zarobljenih po naredbi zloglasne Okružnice 3C generala Rotte. Represivne mjere te Okružnice primjenjivale su se na okupiranim područjima i područjima pripojenim Italiji nakon fašističke agresije 6. travnja 1941., sa svrhom etničkog čišćenja.

Do ljeta 1942. logor, koji je stvarno mogao primiti oko 3.000 ljudi, brojio je više od 6.000 zarobljenika, većinom iz Ljubljane. Iskapanjem tunela ispod barake XXII zarobljenici su uspjeli ostvariti veliki bijeg iz logora u kolovozu 1942. Preostali logoraši premješteni su u druge logore.

Nakon toga, u logor je počela pristizati nova vrsta zatočenika: muškarci, žene, starci i djeca iz Gorskog kotara, koji su prethodno bili deportirani u logor Kapor na otoku Rabu. Stizali su u stanju ekstremne izgladnelosti. Ljudskost nekolicine časnika i liječnika nije uspjela spriječiti smrt više od 500 osoba od kojih je bilo 70-oro djece mlađe od godine dana. Neka su se rodila i umrla u logoru.

Logor Gonars djelovao je do rujna 1943. kada su, nakon kapitulacije Italije, svi stražari pobjegli iz logora, a zatočenici oslobođeni.

„Memorijalno Svetište u kojem se nalaze ostatci tih poginulih predstavlja strogu osudu rata, povoda svakog nasilja, osudu fašizma koji je dopustio i prouzročio ogromnu tragediju koja se odvijala na ovom mjestu te osudu rasističke ideologije koja dopušta i potiče diskriminaciju, netrpeljivost i rasnu segregaciju.“ - riječi su zapisane na ploči koja obilježava Memorijalno Svetište na ulazu u groblje Općine Gonars.

Tekst je u skraćenom obliku preuzet s ploče na ulazu u Memorijalno Svetište.

Pripremila: Dijana Pažin